

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Bakalářská práce

2018

Tomáš Sýkora

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**Rozhlasová reportáž o klášteře křížovníků u Karlova
mostu jakožto sídle komunistické StB**

Bakalářská práce

Autor práce: Tomáš Sýkora

Studijní program: Mediální a komunikační studia

Vedoucí práce: PhDr. ThMgr. Mgr. Karol Lovaš, Ph.D.

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 5. 5. 2018

Tomáš Sýkora

Bibliografický záznam

SÝKORA, Tomáš. *Rozhlasová reportáž o klášteře křížovníků u Karlova mostu jakožto sídle komunistické StB*. Praha, 2018. 33 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. ThMgr. Mgr. Karol Lovaš, Ph.D.

Rozsah práce: 23 233 znaků (včetně mezer)

Anotace

Tato bakalářská práce zkoumá rozhlasovou žurnalistiku a žánr rozhlasová reportáž. V teoretické části práce je vymezen, popsán a teoreticky zasazen žánr rozhlasová reportáž a také teoreticky vymezeno a popsáno téma práce – tedy historie Řádu křížovníků s červenou hvězdou a jejich sídla na Křížovnickém náměstí u paty Karlova mostu. Teoretická část také obsahuje autorskou sebereflexi, která odráží, jakým způsobem autor využil teoretickou přípravu při své práci. Součástí této bakalářské práce je vlastní rozhlasová reportáž zaměřená na historii křížovnického řádu s důrazem na historii jejich sídla u pražského Karlova mostu, které mimo jiné před rokem 1989 sloužilo jako sídlo ministerstvu vnitra, konkrétně Státní bezpečnosti a zahraniční rozvědky. Celá teoretická část je doprovázena příslušnou literaturou, ze které autor v rámci tvorby této práce čerpal. Praktická část práce obsahuje i rozhovory s očitými svědky, kteří v této době v klášteře byli. Vedle očitých svědectví práce obsahuje i výpovědi historiků, kteří se děním kolem kláštera zabývají. V rámci příloh je vedle samotné reportáže přiložen i transkript samotné reportáže a také fotografická dokumentace pořízena během natáčení.

Annotation

This bachelor thesis explores radio journalism and the genre of a radio reportage. In the theoretical part is defined, described and theoretically set genre radio report and also theoretically defined and described the theme of the work - the history of the Cross-Bearers with Red Star and its headquarters on the Křížovnické Square at the Charles Bridge. The theoretical part also includes an author's self-reflection of the way the author used his theoretical preparation in his work. Part of this bachelor thesis is radio reportage itself focused on the history of their monastery at Prague Charles Bridge, which before 1989 served as the headquarters of the State Security and Foreign Intelligence. The whole theoretical part is accompanied by the relevant literature from which the author draws on this work. Practical part of the work includes interviews with eyewitnesses who were at the monastery at that time. It also includes the testimonies of historians who deal with the monastery.

Klíčová slova

rozhlas, reportáž, klášter, řád, křížovníci, StB

Keywords

radio, report, monastery, order, Cross-Bearers, StB

Title/název práce

Rozhlasová reportáž o klášteře křížovníků u Karlova mostu jakožto sídle komunistické StB
Radio report about Monastery of Cross-Bearers by Charles Bridge as the communist StB
headquarters

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu mé práce PhDr. ThMgr. Mgr. Karolu Lovašovi, Ph.D. za pomoc a podporu. Dále bych také rád poděkoval členům Rytířského řádu křížovníků s červenou hvězdou, jmenovitě Tomáši Gregůrkovi a Davidu Kučerkovi, za cenné informace, které mi poskytli. Děkuji také Miloslavu Kounkovi a Karlu Herbstovi za jejich příběhy a svědectví. Poděkování patří i mé spolužačce Veronice Šírové za namluvení úvodního ohlášení. A v neposlední řadě děkuji svým blízkým, rodině a přátelům za podporu a trpělivost.

Obsah

Obsah	1
Úvod	2
1 Žánrové vymezení rozhlasové reportáže	3
1.1 Typologie rozhlasové reportáže	4
1.2 Historický vývoj rozhlasové reportáže	5
1.2.1 <i>Počátky rozhlasové reportáže v Československu</i>	6
1.2.2 <i>Svobodné meziválečné období a odklon k propagandě</i>	6
1.2.3 <i>Současné postavení rozhlasové reportáže</i>	7
2 Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou	9
2.1 Historický vývoj křížovnického řádu	9
2.2 Vývoj budovy kláštera na Křížovnickém náměstí	10
2.3 Vliv dějinných událostí 20. st. na křížovnický řád	11
3 Autorská sebereflexe praktické části	13
Závěr	16
Summary	17
Použitá literatura	18
Internetové zdroje	18
Použitá hudba	18
Teze	19
Seznam příloh	21
Příloha 1	22
Příloha 2	22
Příloha 3	32

Úvod

Hlavním tématem této bakalářské práce je rozhlasová reportáž z prostředí kláštera na Křížovnickém náměstí. Práce si klade za cíl přiblížit touto formou za pomoci rozhlasových postupů bohatou historii tohoto místa. Práce bude rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V rámci teoretické části se autor pokusí o vymezení žánru rozhlasové reportáže a jeho zasazení do historického kontextu. Pojmenuje také jednotlivé výrazové prostředky, které jsou novináři obecně při tvorbě rozhlasové reportáže využívány, na základě vybrané odborné literatury. Součástí teoretického pojednání bude zařazeno také pojmenování jednotlivých typů a druhů rozhlasových reportáží, případně jiných příbuzných žánrů, které do určité míry využívají podobné výrazové prvky jako rozhlasová reportáž.

Jako druhou část teoretického oddílu této práce bude zařazeno téma historie křížovnického kláštera do teoretického kontextu. Text stručně nastíní historii Rytířského řádu křížovníků s červenou hvězdou a jejich působení. Dále přiblíží, jakým způsobem se usídlili u paty Karlova mostu a jak se jejich sídlo vyvíjelo.

Součástí této části bude i nastínění toho, co se s klášterem na Křížovnickém náměstí dělo v období od února 1948 do listopadu 1989, kdy v areálu kláštera sídlilo ministerstvo vnitra, konkrétně Státní bezpečnost a zahraniční rozvědka. Tato část bude rozvinuta v rámci praktické části. Události popsané v teoretické části budou ilustrovány za pomoci příslušné literatury a částečně i s využitím informací z rozhovorů, které autor absoluuje při vytváření samotné rozhlasové reportáže.

V praktické části pak využije teoretické poznatky z první poloviny práce a autor se pokusí o zhotovení rozhlasové reportáže. Samotná audiovizuální část práce se bude věnovat historii kláštera na Křížovnickém náměstí se zaměřením právě na období mezi Vítězným únorem a sametovou revolucí. K tomu autor využije jak rozhovorů se členy řádu, tak zprostředkování očitých svědectví lidí, kteří se v tomto období do kláštera dostali, ať už v rámci výkonu pracovních povinností, nebo na apel Státní bezpečnosti.

Závěrem psané části této práce bude stručná metodika natáčení a kritické zhodnocení míry dodržení postupů a žánrových kritérií, které si autor k vypracování praktické části vymezil v teoretickém úvodu.

1 Žánrové vymezení rozhlasové reportáže

Rozhlasovou reportáž¹ můžeme vnímat dvěma způsoby. Buďto jako metodu rozhlasové žurnalistické tvorby, kterou pak využívají redaktoři v různých publicistických formách, které ji využijí jako metodu tvůrčího postupu, nebo druhou možností je vnímat rozhlasovou reportáž jako svébytný žánr. V druhém případě pak jde o formu, která kombinuje dokumentární fakta s uměleckými prvky, čímž může okrajově zasahovat i do jiných žánrů. To je jeden z důvodů, proč je rozhlasová reportáž někdy definována jako tzv. polyfunkční syntetický žánr.²

Obsah rozhlasového vysílání je možné šířit živě, či ze záznamu. Vzhledem k faktu, že hlavní žánrovou dominantou rozhlasové reportáže je právě její autentičnost, bylo pro ni původně typické, že se primárně přenášela živě. Později ale došlo k odklonu od této formy vysílání, který byl zřejmě způsoben náročností pro autora, a rozhlasová reportáž dostala podobu spíše montáže. To přináší výhody i nevýhody. Reportáž je v takovéto podobě možno dodatečně editovat, stříhat, či doplnit o archivní nahrávky, na druhou stranu ale je tím do určité míry zasaženo do autentičnosti daného příspěvku. Pravdou však je, že tyto následné úpravy umožňují autorovy vyklenout znatelnější dramatický oblouk a za využití zkratk pracovat s pohybem v čase i prostoru, měnit rychlost a tempo příspěvku nebo také zvýraznit dané téma a odstranit nepodstatné detaily. Míra objektivit a autentičnosti pak stojí na záměru a řemeslném zpracování celku samotným autorem.³

To souvisí i se současnou podobou rozhlasových vysílání v éteru jednotlivých stanic, kde buďto úplně mizí, anebo jsou nahrazovány kratšími reportážními útvary. Důvody proč k tomuto odsunu žánru dochází, se dají shrnout ve čtyřech nejzásadnějších bodech, které zmiňují Jiří Hraše a Jan Punčochář ve svém příspěvku pro *Svět rozhlasu* z roku 2006, konkrétně jde o článek nazvaný *Teorie a praxe rozhlasové reportáže aneb Nesamozřejmé samozřejmosti*.⁴

Prvním je příchod konkurence ze strany televize, která rádia přebrala část

¹ Z latinského *reporto* tedy zprávu přinést nebo hlásit; v angličtině se pak používá výraz *report* neboli zpráva; z francouzštiny pak *reportage*, jakožto rozvinutí zprávy

² MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999. s. 24, ISBN 80-238-5619-7.

³ MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999. s. 24–25, ISBN 80-238-5619-7.

⁴ *Svět rozhlasu: Buletín o rozhlasové práci*. Praha, 2006, (16). s. 33. Dostupné také z: http://www.rozhlas.cz/srt/svetrozhlasu/_zprava/svet-rozhlasu-16--941339

posluchačského spektra. Druhým bodem je celkové zkracování stopáží, kdy v současném programovém schématu jednotlivých rozhlasových stanic tzv. velké reportáže téměř nenajdeme. Třetí částečně souvisí s předchozím bodem, jde o nedostatek času ze strany redaktora. Čtvrtým bodem je pak nedostatečná podpora ze strany vedení.⁵

1.1 Typologie rozhlasové reportáže

Rozčlenění rozhlasové reportáže na jednotlivé druhy můžeme nalézt například ve *Výběrovém slovníčku termínů slovesné rozhlasové tvorby* od Josefa Maršíka. Autor publikace rozhlasovou reportáž člení takto:

„Ve vývoji rozhlasové reportáže se vyčlenilo několik typů:

- a) komplexní (ucelená) reportáž – zpravidla pokrývá časově a dějově ohraničenou událost (např. sportovní utkání),*
- b) reportážní zkratka – sestřih nejpodstatnějších úseků ucelené reportáže (v nejzákladnější podobě reportážní zpráva),*
- c) reportážní vstupy – dílčí pohledy na průběh události, umožňující zachytit v různých časových intervalech její vývoj a okamžitý stav,*
- d) koncipovaná reportáž – využívá autentický reportážní materiál podle uměleckého nebo publicistického záměru (blíží se pásmu),*
- e) reportážní rozhovor – typ publicistického rozhovoru, v němž je dialog doplněn zvukovým obrazem události, jenž nezastupitelně dokresluje výpověď dotazované osoby,*
- f) tzv. hraná (rekonstruovaná) reportáž – fiktivní útvar, připravený ve studiu ve stylizovaném zvukovém prostředí (uplatňuje se občas v pořadech s didaktickým zaměřením).“⁶*

Různé formy rozhlasové reportáže lze nalézt i v knize *Praktikum mediální tvorby* od Andreje Tušera. Jeho rozdělení je méně podrobné a rozeznává pouze pět forem rozhlasové reportáže:

⁵ *Svět rozhlasu: Buletin o rozhlasové práci*. Praha, 2006, (16). s. 33. Dostupné také z: http://www.rozhlas.cz/srt/svetrozhlasu/_zprava/svet-rozhlasu-16--941339

⁶ MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999. s. 24, ISBN 80-238-5619-7.

„Formy rozhlasové reportáže:

- a) reportážní záznam – vysílání ze záznamu s odstupem času,
- b) přímá reportáž – vysílání v přímém přenosu,
- c) reportážní přenos – redaktor je na místě činu (informuje okamžitě),
- d) reportážní pásmo – vytvoření mozaiky,
- e) reportážní montáž – celek vytvořený z monotematických reportáží.“⁷

Tušíer také zmiňuje provázanost jednotlivých forem a možnost využívání jednotlivých prvků napříč jednotlivými typy.⁸ Podle Perknera a Slováků se různé typy reportáže mohou propojovat nejen v rámci jednotlivých pořadů, ale rovněž v rámci konkrétních příspěvků.⁹ Z toho tedy plyne, že jeden typ reportážního příspěvku může obsahovat prvky i z jiných typů.

K druhům reportáže se vyjadřuje i Eva Ješutová v knize *Od mikrofonu k posluchačům*: „V rozhlase rozlišujeme dvojí formu reportáže: reportáž bezprostřední, vysílanou bez přípravy přímo z události a z místa, a potom reportáž připravovanou, stylizovanou, pro kterou se sice nahrají na desky zvuky a hovory na místě samém, ale jinak se reportáž vysílá z atelieru“¹⁰

1.2 Historický vývoj rozhlasové reportáže

Reportáž v žurnalistické praxi přináší a zprostředkovává konkrétní svědeckou výpověď z místa reportované události. K vyobrazení skutečnosti, pak využívá faktických poznatků autora a používá širokou paletu kompozičních a stylistických postupů. K rozvoji psané podoby reportáže došlo v 19. století v anglicky psaném tisku, odkud se začala šířit a v rámci jednotlivých národních žurnalistik přejala i specifika typická pro konkrétní zemi.¹¹

S rozvojem technologií začal žánr reportáže později pronikat i do dalších typů sdělovacích prostředků, jako například televizní a pro tuto práci podstatná rozhlasová tvorba. I v rámci těchto forem zpracování žánru si reportáž vyvinula specifika, která jsou vždy podřazena tomu, jaké médium ji využívá.

⁷ TUŠER, Andrej. *Praktikum mediálnej tvorby*. Bratislava: Eurokódex, 2010. s. 171–172. ISBN 978-80-89447-16-9.

⁸ tamtéž

⁹ PERKNER, Stanislav a Leopold SLOVÁK. *Teorie a praxe rozhlasové žurnalistiky*. Praha: Novinář, 1986. s. 80

¹⁰ JEŠUTOVÁ, Eva a kol. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Vyd. 1. Praha: Český rozhlas, 2003. s. 165. ISBN 80-86762-00-9.

¹¹ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. s. 173, ISBN 978-80-7277-266-7.

Záměrem reportáže však i v rozhlasu zůstává myšlenka přenosu autentického sdělení, které má recipientovi (v tomto případě posluchači, či příjemci) umožnit poznat atmosféru daného zážitky, z kterého autor reportuje, a přiblížit posluchači, aby se stal účastníkem dané akce.¹² S čímž souvisel i první pokus o reportáž v Československu.

1.2.1 Počátky rozhlasové reportáže v Československu

Pravidelné rozhlasové vysílání na území ČSR bylo zahájeno 18. května 1923 ve skautském stanu v Praze – Kbelích. K oficiálnímu vzniku společnosti Radiojournal pak ale došlo až téměř po měsíci od zahájení pravidelného vysílání, konkrétně 7. června 1923.¹³

První přímou reportáž ve smyslu, který definuje *Výběrovém slovníčku termínů slovesné rozhlasové tvorby*, odvysílal Adolf Dobrovolný. Ten od začátku roku 1924 pracoval v Radiojournalu na pozici hlasatele. Jeho rolí bylo předčítat před mikrofonem výběr zpráv z denního tisku pro daný den.¹⁴

Reportáž prošla éterem 2. srpna 1924 a přenášela událost na pražské Letné, kde proběhl boxerský zápas. Na zápase byl přítomen odborník na tento sport Jiří Hojer, který po telefonu popisoval průběh zápasu do studia a právě Adolf Dobrovolný jeho slova tlumočil posluchačům do mikrofonu.¹⁵

Přesto, že je tu splněna podmínka autentičnosti, o úplně čistou formu reportážního žánru nejde, protože slova Jiřího Hojera byla tlumočena přes prostředníka. To, co tedy posluchači slyšeli, nebyla slova očitého svědka. Tuto skutečnost zmiňuje Jiří Hraše v rámci článku *Excelentní příklad rozhlasové montáže a také o prvenství rozhlasové sportovní reportáže* v rámci časopisu *Svět rozhlasu*.¹⁶

1.2.2 Svobodné meziválečné období a odklon k propagandě

Svobodu zažil reportážní formát v meziválečném období. Vývoji v té době podléhala nejen technická forma, ale nové rozměry postupně nabývala i kompozice a tematické zaměření rozhlasových reportáží. Od ryze zpravodajských reportáží začal tento žánr

¹² TUŠER, Andrej. *Praktikum mediální tvorby*. Bratislava: Eurokódex, 2010. s. 171, ISBN 978-80-89447-16-9.

¹³ JEŠUTOVÁ, Eva a kol. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Vyd. 1. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN 80-86762-00-9.

¹⁴ PERKNER, Stanislav. *K vývoji rozhlasové reportáže v Československu (1923-1948)*. 2. vyd. (v SPN 1.). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. s. 17

¹⁵ tamtéž

¹⁶ *Svět rozhlasu: Bulletin o rozhlasové práci* [online]. 2010, (24) [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/srt/svetrozhlasu/_zprava/svet-rozhlasu-24--941359

postupně nabývat reportážně-publicistickou formu.¹⁷

Postupem času však začíná tento žánr, stejně jako ostatní rozhlasové žánry, podléhat propagandistickým vlivům. Počátky toho jevu můžeme spojovat s nástupem fašismu v Německu. Rozhlas byl v té době ovlivněn politikou jednotlivých stran (zejména agrárníky) a to se nevyhnulo ani zpravodajství ČTK.¹⁸

Po skončení druhé světové války akcent na propagandistický význam rozhlasu ještě zesílil:

*„Reportáž se stává významným nástrojem mobilizace veřejného mínění v únorových dnech 1948.“*¹⁹

V následujících letech po únoru 1948 se rozhlas a s ním i veškeré jeho žánry stávají nástrojem využívaným k budování socialismu u nás. A to jak v společensko-politické krizi na konci šedesátých let, tak v průběhu konsolidačního procesu v sedmdesátých a osmdesátých letech.²⁰

V průběhu let se měnila forma i obsah reportáže, došlo především ke zkrácení její stopáže, avšak zůstaly její zpravodajsko-publicistické účely. Od propagandistických účelů se odklonila po roce 1989.²¹

1.2.3 Současné postavení rozhlasové reportáže

O současném stavu rozhlasové reportáže se v 16. čísle *Světa rozhlasu* vyjadřuje i Václav Moravec v článku nazvaném *Rozhlasové zpravodajství a reportáž*. Popisuje také naději na návrat žánru do éteru rozhlasových stanic, protože tuto možnost otevírá v roce 2006 rozvoj digitalizace vysílání. Zároveň však autor zmiňuje, že si nemyslí, že je společnost na návrat rozhlasové reportáže připravená.²²

Autor výše zmíněným citátem o vzniku nových televizních zpravodajských stanic

¹⁷ PERKNER, Stanislav. K vývoji rozhlasové reportáže v Československu (1923-1948). 2. vyd. (v SPN 1.). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. s. 50–52

¹⁸ tamtéž

¹⁹ PERKNER, Stanislav a Leopold SLOVÁK. *Teorie a praxe rozhlasové žurnalistiky*. Praha: Novinář, 1986.

²⁰ tamtéž

²¹ JEŠUTOVÁ, Eva a kol. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Vyd. 1. Praha: Český rozhlas, 2003. s. 397. ISBN 80-86762-00-9.

²² „Digitalizace vysílání (potažmo vznik nových rozhlasových a televizních stanic, v našem případě stanic zpravodajských) je příležitost pro návrat některých dnes zanedbávaných žánrů – v čele s reportáží – do rozhlasového vysílání. Domnívám se však, že na tuto šanci stále ještě nejsme připravení, a první pokusy se vznikem nových digitálních zpravodajských televizních a rozhlasových stanic v ČR tuto moji obavu potvrzují.“ MORAVEC, Václav. *Svět rozhlasu: Buletín o rozhlasové práci* [online]. 2006, (16) [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/srt/svetrozhlasu/_zprava/svet-rozhlasu-16--941339

narází na v roce 2006 relativně aktuální věc a to mj. vznik zpravodajské televize ČT24²³ a dalších rozhlasových a televizních stanic, které mohly být uvedeny do provozu uvolněním kmitočtového spektra.

²³ Vznik ČT24 se datuje ke 2. květnu 2005.

2 Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou

Reportáž, kterou autor zpracoval v rámci této bakalářské práce, se úzce dotýká Řádu křížovníků s červenou hvězdou a jednoho z jejich sídel v centru Prahy. Proto je úkolem této kapitoly řád představit a seznámit ve stručnosti s jeho historickými počátky.

2.1 Historický vývoj křížovnického řádu

Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou²⁴ je jediným mužským řádem, jehož původ je výlučně český a který měl své centrum vždy v hlavním městě Praha.²⁵

Počátky řádu se datují do 13. století a je svázán s osobností princezny Anežky Přemyslovny, dcery Přemysla Otakara I., která je také známa jako sv. Anežka Česká. Ta založila v roce 1233 špitál, z jehož správního laického bratrstva se následně řád vyvinul.

Špitální bratrstvo bylo nejdříve finančně závislé na klášteře chudých panen sv. Kláry.²⁶ Do tohoto kláštera Anežka Přemyslovna 11. června 1234 vstoupila, což byl na královskou dceru neobvyklý akt především proto, že si nevybrala dobře finančně zajištěný klášter, ale právě klášter chudých panen.²⁷

Díky vyjednávání sv. Anežky České papež Řehoř IX. bratrstvo roku 1237 povýšil na řád s řeholními pravidly. Od roku 1238 měl řád již vlastní samosprávu. V následujících letech se řád začal rozšiřovat. V roce 1240 se dostal na Moravu, kde mu král Václav I. svěřil patronát nad kaplí sv. Hypolita nad Znojmem. V následujících letech pronikl také na území Slezska, Polska i Uher. Po celou dobu Anežka jí založený řád podporovala.²⁸

O samotný řád se Anežka Přemyslovna naposledy zasloužila v souvislosti s udělením řádového znamení. K této události došlo v roce 1250, kdy požádala papeže Inocence IV., aby udělil řádu zvláštní rozlišovací znamení. Od roku 1244 totiž křížovníci užívali odznak červeného kříže na černém plášti, což však mělo za následek, že mohli být snadno zaměněni s podobnými řády. Jednání o rozlišovacím znamení byla zdlouhavá, ale nakonec papež listinou ze dne 17. 6. 1252 udělil řádu znamení kříže s červenou hvězdou. Od té

²⁴ „Plným názvem *Ordo militaris Crucigerorum cum rubea stella in pede pontis Pragensis* (zkr. *O. Cr.*) někdy označován také jako *Ordo sacrorum ac militarium Crucigerorum cum rubea stella* (zkr. *O. Crucig.*),“ BUBEN, Milan. Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou. Praha: Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou v Praze, 1996. s. 1.

²⁵ BUBEN, Milan. *Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou*. Praha: Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou v Praze, 1996. s. 1.

²⁶ Též známých jako klaristek, nebo dříve damianitek.

²⁷ Podrobnosti je možné nalézt v rámci samotné reportáže v příloze 1, nebo v transkripci jejího obsahu v příloze 2.

²⁸ BUBEN, Milan. *Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou*. Praha: Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou v Praze, 1996. s. 6–7.

doby tedy řád nese oficiální název Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou. V témž roce se řád trvale usídlil u paty Juditina mostu, později jeho nástupce mostu Karlova. Vedle špitálnictví tak měli křížovníci na starost i péči o most. Nový znak řádu následně potvrdil bulou papež Alexander IV. v červnu 1256, čímž se dá vývoj vzniku řádu považovat za uzavřený.²⁹

2.2 Vývoj budovy kláštera na Křížovnickém náměstí

O prvotní podobě kláštera nejsou podrobné informace, nicméně základní informace o architektonickém vývoji areálu je možné najít na oficiálních stránkách řádu:

„Základní kámen nového špitálu u Kamenného mostu byl položen 21. května 1252. Po necelém roce byl už klášter, anebo alespoň špitál v provozu. Po roce 1378, kdy celý areál vyhořel, byly postupně po kostele nově vybudovány i budovy konventu spolu se špitálem. Po přestávce způsobené především husitskými válkami a následnou konsolidací hospodářských poměrů v řádu, přikročil velmistr Václav z Hradešína okolo roku 1526 ke stavbě nového špitálu. U konventu bylo vybudováno silné hospodářské zázemí pro fungování řádového domu a života v něm.“³⁰

K silnému poškození kláštera a hlavně budovy generalátu se špitálem u Karlova mostu došlo při švédském obléhání Prahy v roce 1648. To mělo za následek částečné úpravy, na kterých bylo závislé další fungování řádového domu. K těm došlo po roce 1653. Základní kámen k budování nového konventu byl položen 30. května 1661.³¹

„K této stavbě se zavázal smlouvou ze dne 24. dubna 1661 Carlo Lurago, stavební práce vedl Gaudenzio Casanova a zúčastnil se na jich i kameník Giovanni Battista Spinetti. V květnu 1663 se do traktu v Křížovnické ulici nastěhovali první křížovníci a v červnu zde byla zřízena už i řádová knihovna. Nedostatek finančních prostředků ale způsobil, že se přestavba celého objektu, především křídla generalátu protáhla až do roku 1678. Na stavbě generalátu se špitálem pokračuje podle všeho architekt raného českého baroka Giovanni Domenico Orsi. Pravděpodobně až po vybudování řádového chrámu se začalo budovat křídlo kláštera situované směrem k Vltavě, nabylo však dokončeno před koncem 17. stol. Menší a postupné úpravy probíhaly v letech 1726, 1728 a 1731. V letech 1740 a 1757 byl opravován generalát. V roce 1846 proběhla zásadní změna v části

²⁹ BUBEN, Milan. *Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou*. Praha: Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou v Praze, 1996. s. 8.

³⁰ *Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou* [online]. [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: <http://krizovnici.eu>

³¹ tamtéž

generalátu, kdy byla budova zvýšena o jedno patro. Na severní straně vznikla přes druhé a třetí patro nová kapitulní síň.³²

V roce 1902 se stal 44. velmistrem řádu František Xaver Marat. Za jeho funkce začala poslední a největší etapa stavebního vývoje celého areálu. S výjimkou generalátu a chrámu sv. Františka byly všechny budovy konventu zbořeny a nahrazeny novostavbou. K tomu se velmistr rozhodl v roce 1904 a jeho záměr mu schválila i kapitula. Vyměření budov schválil pražský magistrát o rok později a v roce 1907 byl stanoven harmonogram práce.³³

„Ze starého kláštera je zachovaný generalát a do nádvoří situované trojdílné okno z doby okolo roku 1526. V roce 1903 se přistupuje k velké rekonstrukci generalátu a po ní začíná bourání budov situovaných k řece, k části konventu uprostřed areálu, farní budovy a pivovaru. V roce 1907 křížovníci objednávají u arch. Dr. Josefa Sakaře náčrty nových staveb. Nový klášter byl postaven v letech 1909 resp. 1910-1912 podle návrhu Sakaře pod vedením stavebníka Antonína Novotného. V letech 1910-1911 byla postavena část vlastního kláštera a to směrem k řece Vltavě. V poslední etapě stavby v letech 1911-1912 byla postavena budova farního úřadu v Křížovnické ulici a tak se uzavřeli největší přestavby v dějinách pražského kláštera.“³⁴

2.3 Vliv dějinných událostí 20. st. na křížovnický řád

Po dokončení poslední etapy přestavby začali pro řád nepříjemné časy. 11. listopadu 1915 se stal 45. velmistrem řádu ThDr. Josef Vlasák. Ten se musel v čele řádu vypořádat s těžkými okolnostmi, které pro řád přinesla první světová válka a následně pak pozemková reforma, která donutila křížovníky omezit provoz špitálů.³⁵

„V roce 1933 při oslavách sedmi století své existence mohl řád vykázat tyto statistické údaje – spravoval 30 farností se 148 346 věřícími pomocí 60 kněží a 12 kleriků.“³⁶

Situace se ještě více zkomplikovala za druhé světové války, kdy v rámci nacistické okupace byla budova konventu zabavena ve prospěch protektorátu. Po válce se do budovy křížovníci opět vrátili, ale jen do roku 1950, kdy jim byla opět zabavena v rámci tzv. akce

³² Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou [online]. [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: <http://krizovnici.eu>

³³ BUBEN, Milan. *Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou*. Praha: Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou v Praze, 1996. s. 49.

³⁴ Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou [online]. [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: <http://krizovnici.eu>

³⁵ BUBEN, Milan. *Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou*. Praha: Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou v Praze, 1996. s. 50.

³⁶ BUBEN, Milan. *Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou*. Praha: Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou v Praze, 1996. s. 50.

K. Budova pak připadla ministerstvu vnitra a konkrétně v klášteře na Křížovnickém náměstí sídlila Státní bezpečnost a zahraniční rozvědka. Zpět do rukou řádu se klášter dostal až po sametové revoluci v roce 1989 v rámci restitucí. To zajistil zákon 298/1990 sb. ze dne 19. 7. 1990 o úpravě některých majetkových vztahů řádů a kongregací.³⁷

Právě tomuto období mezi lety 1948 – 1989 se s lehkými přesahy do let předchozích i následujících věnuje praktická část této práce.³⁸

³⁷ BUBEN, Milan. *Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou*. Praha: Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou v Praze, 1996. s. 52–53.

³⁸ Více podrobností v rozhlasové reportáži v příloze 1 či v její transkripci v příloze 2.

3 Autorská sebereflexe praktické části

Záměrem autora bylo vytvořit koncipovanou rozhlasovou reportáž s využitím reportážních rozhovorů dle definice *Výběrového slovníčku termínů slovesné rozhlasové tvorby*³⁹ s tématem historie kláštera na Křížovnickém náměstí, kterou autor nastínil ve druhém oddílu teoretického rámce. Výsledná praktická rozhlasová část má podle záměru sloužit jako doplnění teoretického rámce historie kláštera.

Před tvorbou reportáže si autor vytýčil následující scénář, který svým konceptem odpovídá definici scénáře ve výše zmíněném *Výběrového slovníčku termínů slovesné rozhlasové tvorby*, tedy textového podkladu, který vytyčí základní body, které má autor ve svém příspěvku v úmyslu zohlednit.⁴⁰

- a) Úvod – vstup před budovou kláštera s představením polohy místa
- b) Rozhovor přibližující ve zkratce historii řádu
- c) Spojovací promluva autora
- d) Vstup z konventní kaple

Na základě tohoto bodového scénáře autor provedl v lednu úvodní rozhovory s dvěma členy Řádu křížovníků s červenou hvězdou Davidem Kučerkou a Tomášem Gregůrkem. V rámci nich byl autor odkázán na dva muže, kteří mohli poskytnout očitě svědectví podobě kláštera z dané doby. Scénář tedy nabral rozšířenější podobu:

- a) Úvod – vstup před budovou kláštera s představením polohy místa
- b) Rozhovor 1 – Tomáš Gregůrek – historie řádu
- c) Rozhovor 2 – David Kučerka – podoba klášterní budovy a role ministerstva vnitra
- c) Spojovací promluva autora
- d) Vstup z konventní kaple
- e) Spojovací promluva autora
- f) Rozhovor s Miloslavem Kounkem – který se v budově kláštera v sedmdesátých letech připravoval na roli kulturního atašé v Bonnu
- g) Spojovací promluva autora

³⁹ Podrobnosti vizte oddíl 1.1 Typologie reportáže.

⁴⁰ MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999. s. 27, ISBN 80-238-5619-7.

h) Rozhovor s Karlem Herbstem – který byl StB převezen do budovy kláštera

Pro využití reportážních prvků se autor rozhodl spojovací promluvy nahrát vždy v místě či před místem, kde se měl daný rozhovor konat. Proto je ve výsledné podobě praktické části bod e) nahrán na autobusovém nádraží před odjezdem do Českých Budějovic a bod g) na Hradčanském náměstí.

Před každým rozhovorem autor provedl rešerši dle definice *Praktické encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*.⁴¹ V rámci ní přišel na to, že emeritní pomocný biskup Karel Herbst se o svém zážitku s StB zmiňuje v knize *O božím vedení s Karlem Herbstem*⁴², zde doslova píše, že byl převezen do kláštera na Křížovnickém náměstí. Sám Karel Herbst to následně potvrdil při rozhovoru.

Při následném střihu a montáži příspěvků se autor rozhodl provázat rozhovory více spojovacími promluvami, aby zamezil monotónnosti mluveného slova od jediného člověka. Pro ozvláštňení použil další prvek publicistických žánrů, tedy anketu. Na tomto místě je však nutné podotknout že jde o žánrovou formu rozhovoru, kterou nelze ztotožňovat s veřejným míněním populace a její funkce v autorově příspěvku je pouze ilustrační. Ve zpravodajském příspěvku by takový krok nebyl přípustný.⁴³

Dále autor pro usnadnění poslechu dodal do vybraných částí hudební podklad, aby omezil monotónnost. To způsobilo, že výsledný příspěvek se odklonil od čistého žánru koncipované reportáže.

Výsledná práce na základě definic kombinací několika žánrů. Už samotný typ koncipované reportáže se může blížit pásmu.⁴⁴ Aplikace hudebního doprovodu pak tento fakt dle autora umocnila. Příspěvek dále kombinuje dle předpokladů reportážní rozhovor, ale i montáž.

Z hlediska stopáže lze konstatovat, že výsledná stopáž autorova příspěvku se vymyká standardní podobě rozhlasových žánrů využívaných v rámci současného vysílání. Delší

⁴¹ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. s. 177. ISBN 978-80-7277-266-7.

⁴² „Asi po čtrnácti dnech mne s maminkou a také se sousedy z vedlejšího bytu předvolali na Bezpečnost, že nás povevou „k nim“, kde nám budou promítat tváře zločinců. (...) Odvezli nás na své pracoviště do dnešního křížovnického kláštera. (...)“

krácená citace: HERBST, Karel. *O Božím vedení s Karlem Herbstem*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. s. 50–51. ISBN 80-7195-010-6.

⁴³ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. s. 22. ISBN 978-80-7277-266-7.

⁴⁴ MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999. s. 24, ISBN 80-238-5619-7.

stopáž byla typická spíše pro reportáže v minulosti, tedy před významnějším krácením stopáže.⁴⁵ Výsledná podoba a sled je možno najít v příloze práce.⁴⁶ V příspěvku se dle autorova názoru podařilo vybrat zajímavé aspekty historie kláštera a podložit je i očitými svědectvími, které výsledný dojem dokreslují.

⁴⁵ JEŠUTOVÁ, Eva a kol. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Vyd. 1. Praha: Český rozhlas, 2003. s. 397. ISBN 80-86762-00-9.

⁴⁶ Vizte reportáž v příloze 1 a transkripci v příloze 2.

Závěr

Cílem této práce bylo přiblížit historickou budovu kláštera na Křížovnickém náměstí a to s důrazem na období mezi lety 1948–1989. Současně bylo záměrem autora upozornit na budovu v historickém centru hlavního města, kolem které prochází velký počet turistů i místních, aniž by tušili, jaká její historie je. K tomuto záměru autor využil formu koncipované rozhlasové reportáže, blížící se pásmu, doplněnou o další rozhlasové žánry.

Při tvorbě praktické části autor vycházel z teoretického rámce, který si vytýčil v této práci. Zabýval se jednak teorií žánrů, které hodlal v příspěvku využít, ale pokusil se i přiblížit historický kontext, který samotná praktická část nemohla obsáhnout. Teoretický rámec se dá tudíž chápat jako nedílná součást samotného praktického příspěvku pro dotvoření úplné představy o zkoumaném tématu. Ale samotný rozhlasový příspěvek je doprovázen fakty do té míry, aby mohl fungovat i izolovaně.

Přestože nešlo o hlavní záměr, bakalářská práce odhaluje i zajímavé propojení mediálního světa a kláštera na Křížovnickém náměstí. Jak je zmíněno v rozhlasovém příspěvku existuje totiž možnost, že v konventní kapli dříve fungovalo televizní studio, kde se měl údajně natáčet jeden z pořadů pro Československou televizi. Tuto skutečnost se však autorovi nepodařilo ověřit.

Summary

The main goal of this bachelor thesis was to look at the historical building of the monastery on the Křížovnické Square with a focus on the period 1948-1989. At the same time, the author's intention was to draw attention to a building in the historical center of the capital, which is visited by a large number of tourists and locals, without knowing what its history is. For this purpose, the author used the form of a conceived radio report, supported by other radio genres.

In the creation process of the practical part, the author proceeded from the theoretical framework he set out in this work. He dealt with the theory of the genres he intended to use in the paper, but he also attempted to draw near the historical context that the practical part itself could not encompass. The theoretical framework can therefore be seen as an integral part of the practical contribution itself to complete the idea of the subject. But the radio report can also be isolated from the theoretical part.

Even though it was not the main intention, the Bachelor Thesis also revealed the interesting interconnection of the media world and the monastery at Křížovnické Square. As mentioned in the radio report, there allegedly was a TV studio in the convent chapel where one of the programs for Czechoslovak television was supposed to have been filmed. However, this has not been verified by the author.

Použitá literatura

- BUBEN, Milan. *Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou*. Praha: Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou v Praze, 1996.
- HERBST, Karel. *O Božím vedení s Karlem Herbstem*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. S. ISBN 80-7195-010-6.
- JEŠUTOVÁ, Eva a kol. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Vyd. 1. Praha: Český rozhlas, 2003. 667 s. ISBN 80-86762-00-9.
- MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999. 60 s. ISBN 80-238-5619-7.
- OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-266-7.
- PERKNER, Stanislav. *K vývoji rozhlasové reportáže v Československu (1923-1948)*. 2. vyd. (v SPN 1.). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985.
- PERKNER, Stanislav a Leopold SLOVÁK. *Teorie a praxe rozhlasové žurnalistiky*. Praha: Novinář, 1986.
- TUŠER, Andrej. *Praktikum mediálnej tvorby*. Bratislava: Eurokódex, 2010. ISBN 978-80-89447-16-9.

Internetové zdroje

- Svět rozhlasu: Buletin o rozhlasové práci* [online]. 2006, (16) [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/srt/svetrozhlasu/_zprava/svet-rozhlasu-16--941339
- Svět rozhlasu: Buletin o rozhlasové práci* [online]. 2010, (24) [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/srt/svetrozhlasu/_zprava/svet-rozhlasu-24--941359
- Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou* [online]. [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: <http://krizovnici.eu>

Použitá hudba

- ŠPILJAK, Alan. *Stronger*, [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: <http://freemusicarchive.org/genre/piano/>
- ŠPILJAK, Alan. *Sun*, [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: <http://freemusicarchive.org/genre/piano/>
- Te Deum*, [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=sqwV9l-U8ds>
- MÉNDEZ, Jorge. *Cold*, [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=aWIE0PX1uXk>

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:
Tomáš Sýkora

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:
2015/2016

E-mail diplomantky/diplomanta:
tomas.sykora.95@seznam.cz

Studijní obor/forma studia:
Žurnalistika/prezenční

Razítko podatelny:

Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd		
Došlo dne:	24-05-2017	-1-
Čj:	2378	Příloh:
Přiděleno:		

Předpokládaný název práce v češtině:

Rozhlasová reportáž o klášteře křížovníků u Karlova mostu jakožto sídle komunistické StB

Předpokládaný název práce v angličtině:

The radio reportage about Monastery of Cross-bearers by Charles Bridge as the communist StB headquarters

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013):
(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2017/2018

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Ve své praktické bakalářské práci bych v nejdříve rád popsal zásady a náležitosti rozhlasové reportáže a stručně informoval o řádu křížovníků za pomoci odborné literatury k daným tématům. Následně bych rád popsal svůj postup při tvorbě rozhlasové reportáže a stručně vymezil cíle své práce. V druhé praktické části bych následně místo sám navštívil. Dohledal dostatek respondentů a vytvořil rozhlasovou reportáž. V závěru své práce bych se pokusil k rozhovoru kriticky přistoupit a analyzovat, zda se mi můj záměr podařil.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

I. Úvod – vymezení tématu a přednesení hypotéz

II. Teoretická část

A. Analýza žánru rozhlasové reportáže

B. Představení řádu křížovníků

C. Moje příprava na reportáž a mé předpoklady

III. Praktická část – Záznam reportáže a přepis jejího obsahu

IV. Závěr – Analýza výsledného celku a posouzení míry naplnění cílů

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Návštěva daného místa. Provedení ankety před klášterem s náhodnými kolemjdoucími k zjištění, zda vědí, k čemu klášter sloužil před rokem 1989. Prohlídka místa. Následné rozhovory s kompetentními respondenty k danému tématu. Postprodukce a sestavení reportáže s nashromážděného materiálu.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

BOYD, Andrew. Příručka pro novináře: zpravodajství v rozhlase a televizi. Praha: Centrum nezávislé žurnalistiky, 1995.

- Kniha je v první řadě určena novinářům pracujícím v rozhlase. Zabývá se specifikací zpráv, jejich obsahem a skladbou.

MARŠÍK, Josef. Teorie a praxe rozhlasové tvorby. Praha: Československý rozhlas, 1985.

- Příručka rozebírá hlavní typy práce při tvorbě programů, specifiká jednotlivých rozhlasových žánrů a jejich význam v celkové struktuře rozhlasového vysílání.

PERKNER, Stanislav a Leopold SLOVÁK. Teorie a praxe rozhlasové žurnalistiky. Praha: Novinář, 1986.

- Vysokoškolská učebnice pro studenty fakulty žurnalistiky a filosofické fakulty přinášející teoretické a praktické poznatky.

BUBEN, Milan. Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-085-3.

- Encyklopedického projektu, který postupně zahrne všechny církevní řády, kongregace a řeholní společnosti včetně ženských. K nalezení je v něm i řád křížovníků.

JEŽKOVÁ, Alena. Tichá srdce 2: kláštery a jejich lidé. Praha: Práh, 2015.

- Pokračování historického mapování zaměřeného na působení maltézských rytířů, templářů, augustiniánů, karmelitánů, křížovníků s červenou hvězdou, milosrdných bratrů, jezuitů a anglických panen.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Zaostřeno na mezinárodní únosy dětí: rozhlasová reportáž pro Český rozhlas Plus (Zabývá rozhlasovou reportáží. Vychází z teoretické literatury, ale také z praktických zkušeností rozhlasových redaktorů.) – Kovaříková, Martina

Zaostřeno na pétanque - rozhlasová reportáž (Přibližuje jeho vývoj ve vysílání Českého rozhlasu a reflektuje současnou reportážní praxi v rozhlasových médiích) – Grepl, Jiří

Rozhlasová publicistická reportáž na téma "Reportáž z druhé strany" (Ústředním tématem této bakalářské práce je rozhlasová publicistická reportáž z prostředí České televize.) – Táborská, Valerie

Zaostřeno na Amazon: rozhlasová reportáž pro Český rozhlas Plus (Bakalářská práce se zabývá žánrem rozhlasové reportáže v rovině teoretických definic i praktických zkušeností profesionálů z oboru.) – Jelen, Tomáš

Rozhlasová reportáž: Problematika výuky Mediální výchovy na českých školách – Hofman Vít

Zaostřeno na preventivní chirurgii (pořad pro Český rozhlas Plus) – Fajtová, Magdalena

Datum / Podpis studenta/ky

23. května 2017

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

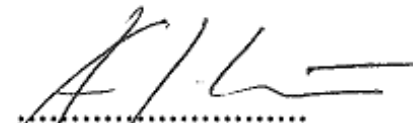
Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

29.5. 2017

LOAS KAROL

.....

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTIŠKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozhlasová reportáž (CD)

Příloha č. 2: Transkripce reportáže (text)

Příloha č. 3: Obrazová příloha (fotografie)

Příloha 1

CD s materiálem praktické části je vloženo v deskách bakalářské práce.

Příloha 2

Transkripce praktické části

Veronika Šírová – Studio ČRo

„Nejen po Praze se nachází řada budov, které na první pohled místní ani turisty nezaujmu, ale mají za sebou podivuhodnou historii. Jednou z nich je klášter na Křížovnickém náměstí u paty Karlova mostu. Jeho historii před rokem 1989 se vydal rozkrýt Tomáš Sýkora.“

Tomáš Sýkora- venku na Křížovnickém náměstí

„Křížovnické náměstí. Jedna z největších turistických tras v Praze. Denně tudy prochází turisté i místní. Všichni většinou směřují ke Karlovu mostu nebo na opačnou stranu ke Staroměstskému náměstí. Nevšimnou si tak kláštera u paty mostu. Nenápadného místa s bohatou historií.“

Tomáš Sýkora - namluveno ve studiu

„Klášter na křížovnickém náměstí je spojen, jak už název napovídá, s Rytířským řádem křížovníků s červenou hvězdou. Vznik řádu se datuje do 13. století. Abychom se o něm dozvěděli více, vypravili jsme se přímo do kláštera za jedním z členů řádu Tomášem Gregůrkem.“

Tomáš Garegůrek, člen Rytířského řádu křížovníků s rytířskou hvězdou – interiér kláštera

„Dějiny našeho řádu jsou spojené s jednou významnou českou osobností s českou princeznou Anežkou Přemyslovnou, kterou také známe jako svatou Anežku Českou. Ona vlastně v mládí byla několikrát zasnoubena, ovšem ani jednou se to zasnoubení neproměnilo ve sňatek, vždycky z něj nějakým způsobem sešlo. Ona se poté následně rozhodla pro poměrně radikální krok. Založila v Praze klášter klarisek na Františku, do kterého pak sama vstoupila. Ve své době to bylo celkem neslýchaného. Ne snad, že by královské dcery nevstupovaly do klášterů, to se stávalo celkem běžně. Ale ona si nevybrala žádný prestižní a bohatý klášter, kde by mohla pohodlně žít. Založila klášter velmi chudých panen, do kterého pak sama vstoupila. Při tomto klášteře vzniklo malé špitální

bratrstvo, které se staralo o chudé potřebné, o lidi na okraji společnosti. Postupem času se bratrstvo poměrně často stěhovalo. Nejdříve ke svatému Petru na Poříčí za Bílou Labutí, aby se pak v roce 1252 usadilo tady u paty mostu, kde náš řád měl dvě funkce. Ta první byla špitální, měli jsme v té době největší špitál v Praze, a druhá byla péče o most. A to jak o most Juditin, tak i později o most Karlův. Tomuto špitálnictví jsme se věnovali až do husitských válek, potom po husitském období, kdy byl nedostatek kněží, došlo k jakési funkční transformaci řádu, kdy to špitálnictví bylo utlumeno, část zanikla za husitských válek například v ČB nebo v Písku a většina bratrů přešla do duchovní správy, dá se říct, že se s nich stali faráři a tak je tomu do dnes. Kdy většina bratrů, co nežije tady v Praze, tak žije na jednotlivých farech.

Tomáš Sýkora – namluveno ve studiu

„Po roce 1918 ale nebyla situace katolické církve kvůli politickým okolnostem příliš příznivá. Křížovníci s červenou hvězdou sice v pražském klášteře stále fungovali, ale jednu dobu se uvažovalo i o jejich přesunu do zahraničí, konkrétně do Spojených států.“

Tomáš Garegûrek, člen Rytířského řádu křížovníků s rytířskou hvězdou – interiér klášteřa

„Naštěstí ke stěhování nakonec nedošlo. Na rozdíl od jiných pražských řádových komunit. Na Smíchově se takto odstěhovali sestry benediktinky od svatého Gabriela a sestry Božského srdce páně z protějšího kostela v Holečkově ulici.“

Tomáš Sýkora – namluveno ve studiu

„Nakonec křížovníci klášter ale stejně museli přenechat někomu jinému.“

Tomáš Garegûrek, člen Rytířského řádu křížovníků s rytířskou hvězdou – interiér klášteřa

„Poprvé jsme v tom 20. století museli klášter opustit v období 2. světové války. Říká se, že zde bylo gestapo, to ale nemáme úplně potvrzené. S největší pravděpodobností tu sídlila tzv. Tottova pracovní organizace a následně tady byl tzv. rodopisný úřad, který měl za úkol sledovat rasovou čistotu obyvatelstva protektorátu.“

Tomáš Sýkora – namluveno ve studiu

„Po konci války došlo k obnovení činnosti řádu. Ten však v klášteře setrval pouze do roku 1950. Kdy v rámci takzvané Akce K byl předán státním úřadům stejně jako další řeholní majetek. O tom nám více řekl další z členů řádu křížovníků s červenou hvězdou David Kučerka.“

David Kučerka, člen rytířského řádu Křížovníků s rytířskou hvězdou – interiér kláštera

„Podle svědectví jedné paní, která za námi přišla před šesti lety, tu mělo sídlit ministerstvo zdravotnictví pro ředitelství státních lázní. Z nějakého důvodu, zřejmě strategického nebo zájmového, si ministerstvo vnitra vyměnilo svou budovu s ministerstvem zdravotnictví. Takže ředitelství lázní se ocitlo ve vedlejší budově, kde je dnes hotel Four Seasons.“

Tomáš Sýkora – namluveno ve studiu

„Celá budova patřila v této době ministerstvu vnitra. V areálu sídlila státní bezpečnost a také zahraniční rozvědka.“

David Kučerka, člen Rytířského řádu křížovníků s rytířskou hvězdou – interiér kláštera

„Třetí patro, to je to, kde jsme teď my, plus celý objekt v té nové budově tady byla zahraniční rozvědka.“

Tomáš Sýkora – namluveno ve studiu

„Při návštěvě kláštera jsme se podívali i do konventní kaple, ve které podle doložených informací v roce 1968 držela státní bezpečnost své příslušníky, kteří odmítali vstup sovětských vojsk do České republiky. Doprovodil nás tam Tomáš Gregůrek.“

Tomáš Sýkora – Vstup z kaple.

„My momentálně otevíráme dveře, které sehrály velkou roli po 20. století. Můžete nám říct, kde se nacházíme?“

Tomáš Gregůrek

„Celá ta část kláštera vznikla v začátku 20. století, kdy ten původní raně barokní klášter byl zbourán a nahrazen současnou secesně-novobarokní podobou architekta Sakaře. Současná podoba kaple je ovšem až z padesátých let. Podlaha totiž původně byla níž, později došlo k přepatrování. Tehdy vznikl tento prostor. Díky tomu jsou tyto sochy mnohem blíže nám. Dříve se na ně bratři dívali z podhledu.“

Tomáš Sýkora

„Ty sochy, kolik jich je?“

Tomáš Gregůrek

„8.“

Tomáš Sýkora

„8 soch a jsou kolem dokola celé kaple. Na nich jsou vyobrazeni různí svatí. Znáte jejich jména.“

Tomáš Gregůrek

„Ano jsou tam národní světci. Začíná to směrem k řece svatým Václavem a svatou Ludmilou, následují svatý Jan Nepomucký a svatý Vojtěch, dále pak svatý Cyril a svatý Metoděj a na protější straně svatý Prokop se svatým Ivanem.“

Tomáš Sýkora

„Mezi svatým Václavem a Ludmilou máme pohled na Pražský hrad. Můžeme vidět řeku z takového neobvyklého pohledu. Dostane se sem někdo z venku, může mít někdo stejný výhled na řeku.“

Tomáš Gregůrek

„Při exkurzích ano, ale není to úplně běžné, je to domácí řádová kaple, která běžně nebývá přístupná veřejnosti.“

Tomáš Sýkora

„K čemu využíváte kapli v rámci řádu?“

Tomáš Gregůrek

„Scházíme se tady v rámci řádu 3krát denně k denním modlitbám, k tomu tu máme speciální knihu. Zvláštní je večerní modlitba, kterou zahajujeme čtením z nekrologia. Což je seznam zemřelých členů řádu.“

Tomáš Sýkora

„Kdo třeba připadá na dnešek.“

Tomáš Gregůrek

„Dnes zemřel 24. ledna 1609 Vavřinec Nigrin komentátor v Chebu a pak roku 1802 Jan Josef Mayer probošt na Chlumu sv. Maří.“

Tomáš Sýkora

„A co ten oltář tady?“

Tomáš Gregůrek

„Oltář by měl být barokní, ale není původní. Původní vybavení se nedochovalo, oltář by měl pocházet z našeho kláštera ve Znojmě. Na oltářním obraze je znázorněn ukřižovaný Kristu, protože tato kaple je zasvěcena svatému kříži.“

Tomáš Sýkora – namluveno ve studiu

„Podle nedoložených informací klášterní kaple mimo jiné v období normalizace sloužila i k natáčení pořadu pro Československou televizi.“

Tomáš Gregůrek – Kaple

„Říká se, že v této místnosti mělo být ono televizní studio, odkud se měl vysílat známý televizní pořad Federální ústředna radí, pátrá, informuje.“

Tomáš Sýkora - Vstup z autobusového nádraží

„Abychom se o tom, jak klášter vypadal před rokem 1989, dozvěděli více, vypravíme se do Českých Budějovic za filozofem Miloslavem Kounkem, kterého v sedmdesátých letech práce pro ministerstvo vnitra zavedla i do kláštera na Křížovnickém náměstí. Připravoval se tam na roli kulturního ataše v německém Bonnu. Původně si však myslel, že bude pracovat pro ministerstvo zahraničních věcí.“

Miloslav Kounek, filozof – České Budějovice

„No, a když jsem na to teda kejvnul, že jo, podepsal jsem smlouvu, on mě vytáhnul do tej Prahe. A já zjistil, že to není ministerstvo zahraničních věcí, ale ministerstvo vnitra. Takže to byl první podraz. Ale říkal jsem si, že to není udání za 4 pětky, ale byla to spíše taková šlechta mezi pracovníky ministerstva vnitra. A to je pravda, oni to tak brali všichni, kdo tam byli. Byli takoví noblesní. Bylo to úplně o něčem jiném. Tam jsem si dodělal státnici z němčiny při tom zaměstnání docela slušně placeném. Veškeré kontakty, které jsem měl za povinnost, se odehrávali mimo křižovníků, u křižovníků byla jen kancelář, kde jsem měl možnost setkávat se svým německým šéfem, tedy Čechem, který měl na starosti německy mluvící země, ale Švýcarsko bylo trochu bokem. Tam si komunisti netroufali.“

Tomáš Sýkora – namluveno ve studiu

„K odjezdu do Bonnu, ale nakonec dílem okolností nedošlo.“

Miloslav Kounek, filozof – České Budějovice

„Po mně chtěli, když jsem se teda docvičil, že půjdu do Bonnu. Protože tehdy bylo naše velvyslanectví v Německu v Bonnu. A že tam budu jako kulturní atašé. No, já když jsem to řekl manželce, tak se zbláznila, že nikam nepojede, že nebude vařit kafe přibližněm paničkám velvyslanců, když má vysokou školu a doktorát. Tak nakonec jsem se domlouval s těma kádrovákama, že když jsme tam šli, že by učila na univerzitě v Bonnu filologii a holčičku bychom si vzali s sebou. Oni nejdřív souhlasili, ale pak otočili. Řekli, že musíme dceru nechat u babičky, nebo v internátu. To já jsem řekl ne. Proto nemám jediné dítě. A oni nejdřív vyhrožovali, že budu platit za ty náklady, ale to já se cuknul a řekl jsem, že nic nemám a nic platit nebudu a vrátil jsem se zpátky na jih.“

Tomáš Sýkora – namluveno ve studiu

„Miloslav Kounek měl jeden zážitek i v kapli, ve které jsme se byli podívat v klášteře.“

Miloslav Kounek, filozof – České Budějovice

„A faktem je, že já jsem měl to štěstí, že jsem tam byl v době, kdy se vrátil domů, respektive unesli ho domů, člověka, co měl krycí jméno Anna, byl to pán, tehdy už v letech a trpěl rakovinou, z Liberecka odsunutej a dostal se až do Bundestagu, jako druhý nejsilnější muž. A ten samozřejmě protože Bundeswehr vyzbrojoval nějakým novým typem zbraní a věděli to jen tři lidi v Německu. On to samozřejmě nahlásil našim. A tehdy ministr vnitra Barák nevěděl nic jiného, než to zveřejnil. A v tu chvíli bylo jasné, že to někdo z těch 3 musel říct. Tak toho pána unesli i s rodinnou domů. A tehdy jsem měl to štěstí, že jsem v té zasedačce v tom prvním patře, v té kapli. Jsme zažili s tímhle člověkem povídání. On vyprávěl svůj příběh, bylo to fantastické. Bohužel za nějaký pátek pak zemřel, protože měl tu rakovinu.“

Tomáš Sýkora – vstup hradčanské náměstí

„Svou zkušenost s klášteřem křížovníků má z dob minulého režimu i emeritní pomocný biskup Karel Herbst. Za ním jsme se vypravili zpět do Prahy do arcibiskupského paláce na Hradčanském náměstí.“

Karel Herbst, emeritní pomocný biskup pražský – pražské arcibiskupství

„Bydleli jsme v Karlíně ve Vítkově ulici a Státní bezpečnost měla na mě dopal, řekněme. No chodili za mnou všelijací lidé a ukázalo se, ono to bylo tak čitelné, že by v našem bytě potřebovali evidentně něco namontovat, aby mohli odposlouchávat, co se tam děje. Protože my jsme neměli telefon, žádnou pevnou linku, takže ten nemohli odposlouchávat. Jenže ono to bylo alespoň pro mě takové průzračné, já jsem je vždycky prokoukl, protože těch pokusů bylo více. A jeden ten pokus vypadal takto: „Před vaším domem se stala nějaká trestná činnost.“ Pod okny vašeho bytu, protože my jsme bydleli v přízemí. Ale byla to výmluva, to předesílám. Tak my bychom potřebovali vás a vaši maminku zavést ke křížovníkům, ale to neřekli, my jsme nevěděli, kam nás vezou. Abyste se dívali na představení trestanců, které máme na diákách.“

Tomáš Sýkora

„Karel Herbst ale tušil, že jde jen o záminku, a proto požádal svého švagra a jeho známou,

aby v bytě zůstali, pro případ, že by někdo přišel. Na smlouvenou hodinu, pak s maminkou dorazili na roh jejich ulice.“

*Karel Herbst, emeritní pomocný biskup pražský – **pražské arcibiskupství***

„Oni přistavili auto. Museli jsme s maminkou nasednout a odvezli nás, my nevěděli kam. A vystoupili jsme u křížovníků. Tam jsme vystoupili asi v devět nebo půl desáté. Zatažený rolety, posadili nás tam na židle a začali pouštět portréty trestanců. Maminka říkala, co je to za blbost a šla na chodbu, to jim nevadilo. Já po chvíli taky odešel na chodbu. Ani to jim nevadilo. On si tam pouštěl ty portréty. No, a asi za hodinu, ten pán vykoukl a povídá, že když nás to nebaví, že nás vezmou zase zpět. Pro mě jasný signál, že už něco proběhlo. A tak nás vzali opět zpátky na roh naší ulice. No, a doma se samozřejmě ukázalo, že někdo zvonil, můj švagr Pepa jim šel otevřít. Oni mu řekli, co tady má co dělat... Jak to, že tady nemám, co dělat, já jsem švagr. Tak museli ukázat občanský průkaz. A oni šli domů s nepořízenou. Tak co mi tam vlastně dělali? My tam nebyli na žádném výslechu. S námi se tam nikdo nebavil. Oni nám pouštěli nějaké obrázky. My se na ně nedívali. Oni nás potřebovali mít někde odstěhované.“

*Tomáš Sýkora – **vstup venku***

„Klášter byl po roce 1989 navrácen řádu křížovníků s červenou hvězdou. I tak si sebou ještě dlouhou dobu nesl pozůstatky z minulosti. Kvůli informacím o nich se vrátíme zpět do kláštera na Křížovnickém náměstí za členem řádu Davidem Kučerkou.

*David Kučerka, člen Rytířského řádu křížovníků s rytířskou hvězdou – **interiér kláštera***

„Byl uvolňován postupně, ale zůstalo tu spoustu kabelů a rozvodů, o kterých nevíme, zda jsou ještě funkční, nebo kam vedou. Vždy se sázíme, když něco ustříhneme, kdy někdo přijede z vnitra nebo rozvědky říct nám, že jsme něco udělali špatně.“

*Tomáš Sýkora – **namluveno ve studiu***

„To vše se ale podařilo vyklidit. Problém nastal jinde. Při přestavbě kláštera na začátku

20. století byl zrušen pivovar a jako ekonomická náhrada byly v Platněřské ulici postaveny tři činžovní domy. Ty architektonicky přímo navazují na budovu kláštera. Byty byly obsazeny zaměstnanci státní bezpečnosti nebo jejich příbuznými.“

David Kučerka, člen rytířského řádu Křížovníků s rytířskou hvězdou – interiér kláštera

„A protože nájem přechází na nového vlastníka, tak jsme zdědili i tyto nájemce. A protože kvůli silné ochraně nájemce a regulaci nájemného nebylo možné se s nimi za standardních podmínek rozejít. Tak se stalo, že někteří nájemci tu byli až do roku 2013. Pro příklad paní, co bydlela se psem ve dvěstěmetrovém bytě, platila nájem zhruba 2 000 Kč.“

Tomáš Sýkora – namluveno ve studiu

Ohledně bytů dodal další člen řádu Tomáš Gregůrek jednu zajímavost v souvislosti s StB:

Tomáš Gregůrek, člen rytířského řádu Křížovníků s rytířskou hvězdou – interiér kláštera

„Možná bych měl ještě jeden detail v souvislosti s StB. V jednom z těch bytů, o kterých jsi mluvil, bydlel i řidič Gustava Husáka, jehož vdova byla také jednou z posledních.“

„Nebyla to ta básnířka šílená?“

„Bydlela v tom prvním bytě napravo, to je myslím šestka. Tam kde bydlí teď otec Marek.“

„No to byla ta básnířka šílená. Měla psa, co olizoval skleněnou tabulku. Ta se právě pak stěhovala dovnitř do areálu. Tak té se podařilo bydlet v klášteře na rozdíl od člena řádu, který tam kvůli tomu nebydlel.“

Tomáš Sýkora

„Na kolik si myslíte, že lidé v dnešní době ví, co všechno se za těmi zdmi dříve dělo? Když si vezmeme, kolik lidí denně projde kolem. Myslíte, že vůbec tuší, co tu bylo před rokem 1989 a za války?“

David Kučerka, člen Rytířského řádu křížovníků s rytířskou hvězdou – interiér kláštera

„Myslím, že to málokdo ví, někdo ani netuší. Myslím, že jsme to vytěsnili, že se něco

takového dělo. Je to vidět z dnešních reakcí některých lidí.“

Anketa - venku

Víte, co za instituci se nacházelo za zdmi tohoto kláštera před rokem 1989?

„To se vám přiznám, že nevím, ani jsem nevěděla, že tady je klášter.“

„Ty jo, to fakt nevím.“

„To netuším.“

„Sorry, man, I don't know.“

Vnitřek kláštera

Tomáš Sýkora

„A myslíte, že je to dobře?“

David Kučerka, člen Rytířského řádu křižovníků s rytířskou hvězdou – interiér kláštera

„Myslím si, že ne. Minulost se má připomínat, abychom nezapomněli, až nás současnost překvapí něčím podobným.“

Příloha 3

Obrazová příloha z natáčení rozhovoru v klášteře a z konventní kaple.

Obr. 1 – Rozhovor s Davidem Kučerkou (vlevo) a Tomášem Gregůrkem (uprostřed)

Obr. 2 – Sochy svatých v konventní kapli (Příloha 1 v čase 05:40)

Obr. 3 – Výhled na řeku z konventní kaple (Příloha 1 v čase cca 06:00)

Obr. 4 – Tomáš Gregůrek při listování v nekrologiu (Příloha 1 v čase cca 07:05)

